

*Evropský soud pro lidská práva, 12323/11, [BA 3/2013 s. 42]***Z judikatury ESLP**

Povinnost advokátů oznamovat podezření z praní špinavých peněz nepředstavuje nepřiměřený zásah do povinnosti mlčenlivosti.

Rozsudek ve věci Michaud vs. Francie, sp. zn. 12323/11, ze dne 6. 12. 2012

Dne 6. prosince 2012 senát Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) rozhodl jednomyslně ve věci Michaud vs. Francie tak, že **povinnost advokátů oznamovat podezření z praní špinavých peněz nepředstavuje nepřiměřený zásah do povinnosti mlčenlivosti**¹ a že ze strany Francie nedošlo k porušení čl. 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv (dále jen „Úmluva“).

Francie transponovala do svého právního řádu směrnice EU, jejichž cílem bylo zabránit využívání finančního systému k praní špinavých peněz.² To vedlo mimo jiné k zakotvení povinnosti advokátů oznamovat možná podezření v této oblasti ve vztahu k jejich klientům při výkonu advokacie, konkrétně při poskytování právní pomoci týkající se konkrétně vymezených transakcí, finančních transakcí nebo nakládání s nemovitostmi, anebo pokud jednali jako správci majetku. Této povinnosti nepodléhají, jestliže daná činnost je spojena se soudním řízením a v zásadě jestliže poskytují právní rady. **Advokáti mají povinnost podat svá hlášení předsedovi advokátní komory při Státní radě a Kasačním soudu (*L'ordre des avocats au Conseil d'Etat et a la Cour de cassation*), nebo předsedovi příslušné advokátní komory, jejímiž jsou členy.** Ti teprve pak dotčenou informaci předají celostátně působící analytické skupině *Tracfin*.³ Advokáti tedy přímo nehlásí svoje podezření státnímu orgánu.

Dne 12. července 2007 se Národní rada advokátních komor (*Le conseil national des barreaux*) rozhodla přijmout stavovský předpis, který zejména znovu zdůraznil výše uvedený závazek a uložil advokátům povinnost zavést interní postupy týkající se kroků, které je třeba podniknout při transakci, při níž se zdá pravděpodobné, že může být předmětem „prohlášení o podezření“. Nedodržení tohoto předpisu je kárným proviněním, za které lze uložit kárné opatření.

Francouzský advokát Patrick Michaud dne 10. října 2007 podal stížnost ke Státní radě (*Conseil d'Etat*) s požadavkem, aby toto rozhodnutí zrušila, neboť podle jeho názoru ohrožuje svobodu výkonu povolání advokáta a pravidla, kterými je řízeno. Zdůraznil, že pojem „podezření“ nebyl náležitě definován, a namítal porušení požadavku přesnosti, který vyplývá z článku 7 Úmluvy (uložení trestu jen na základě zákona) a porušení povinnosti mlčenlivosti a důvěrnosti komunikace mezi advokátem a klientem, chráněné článkem 8

Úmluvy (právo na respektování soukromého a rodinného života). Kromě toho vyzval Státní radu, aby se obrátila na Soudní dvůr Evropské unie (dále jen „ESD“) s předběžnou otázkou ve věci souladu povinnosti podat „hlášení o podezření“ s článkem 6 **Smlouvy o Evropské unii** a čl. 8 Úmluvy.

Rozsudkem ze dne 23. července 2010 Státní rada stížnost zamítla a poukázala na veřejný zájem, který se váže k boji proti praní špinavých peněz, a skutečnosti, že advokáti nepodléhají této povinnosti v případech souvisejících s řízením před soudem a v zásadě při poskytování právního poradenství. Z tohoto důvodu tedy oznamovací povinnost nepřiměřeně nezasahuje do povinnosti mlčenlivosti.

Patrick Michaud následně podal 19. ledna 2011 k ESLP stížnost na základě čl. 34 Úmluvy (individuální stížnosti), a to pro rozpor povinnosti ohlašovat podezření s článkem 8 Úmluvy, která chrání důvěrnost komunikace mezi advokátem a klientem. **Jedná se tak o první případ před štrasburským soudem, který se dotýká otázky slučitelnosti oznamovací povinnosti advokáta na základě příslušné legislativy o praní špinavých peněz a článku 8 Úmluvy.** S ohledem na význam tohoto případu, byla jednou z třetích stran i Rada evropských advokátních komor (CCBE)⁴ ve smyslu čl. 36 odst. 2 Úmluvy.

Ve svém rozsudku ESLP zdůraznil, že povinnost advokátů poskytovat správnímu orgánu (Tracfin) informace shromážděné při styku se svými klienty představuje zásah do jejich práva na respektování korespondence a práva na respektování „soukromého života“, což je koncept, který pokrývá jak stavovskou, tak obchodní činnost. ESLP však poznamenal, že předmětný zásah byl „v souladu se zákonem“ ve smyslu článku 8 Úmluvy a navíc, s ohledem na boj proti praní špinavých peněz a souvisejících trestných činů, tak sleduje jeden z legitimních cílů uvedených v článku 8, totiž ochranu pořádku a předcházení zločinnosti.

ESLP ve svém rozsudku připomněl, že článek 8 chrání důvěrnost veškeré „korespondence“ mezi jednotlivci, a poskytuje zvláštní ochranu v komunikaci advokátů a jejich klientů. Podotkl dále, že nezbytnost zásahu předpokládá existenci naléhavé sociální potřeby a to, že bude přiměřená sledovanému cíli. V této souvislosti ESLP vyslovil souhlas s názorem Státní rady v jejím rozsudku z 23. července 2010. Povinnost mlčenlivosti je zásadního významu, a to jak pro advokáty, tak pro jejich klienty a pro správné fungování spravedlnosti. Nicméně není nedotknutelná. V daném případě bylo nutné zvážit její význam na straně jedné, a boj proti praní špinavých peněz pocházejících z nezákonných činností, které mohou sloužit k financování trestné činnosti, na straně druhé.

Dle ESLP byly rozhodující dva prvky při hodnocení přiměřenosti daného zásahu. Za prvé, skutečnost, že advokáti podléhají oznamovací povinnosti pouze ve dvou případech: a) jestliže jedná jménem a na účet klienta v rámci finančních nebo nemovitostních transakcí nebo plní funkci správce majetku, a za b) jestliže pomáhají klientům při přípravě nebo realizaci transakcí týkajících se určitých přesně stanovených činností (např. nákup a prodej nemovitostí, otvírání bankovních účtů, zakládání společností apod.). Povinnost

ohlásit podezření se tedy netýká než činností, které jsou vzdálené od úlohy advokátů obhajovat a které jsou podobné těm, jež vykonávají jiné profese a jež podléhají také této oznamovací povinnosti. Navíc předpis zvláště uvádí, že advokáti nemají oznamovací povinnost, jestliže jde o otázku spojenou se soudním řízením a v zásadě když poskytují právní rady. Povinnost oznamovat podezření se tak nedotýká podstaty výkonu advokátní činnosti, jež je základem povinnosti mlčenlivosti.

Za druhé, ESLP zohlednil skutečnost existence ochranného filtru, pokud jde o ochranu mlčenlivosti: advokáti nepodávají hlášení přímo organizaci Tracfin, nýbrž předsedovi advokátní komory při Státní radě a Kasačním soudu, či předsedovi advokátní komory, ve které jsou zapsáni.

S ohledem na výše uvedené tak ESLP uzavřel, že povinnost oznámit podezření, tak, jak byla zakotvena ve Francii, není vzhledem ke sledovanému legitimnímu cíli nepřiměřeným zásahem do povinnosti mlčenlivosti advokátů a není v rozporu s ustanovením článku 8 Úmluvy.

Vzhledem k tomu, že ve věci rozhodoval senát ESLP, rozsudek se podle čl. 44 Úmluvy stane konečným až po třech měsících lhůty od data rozsudku, jestliže nebylo požádáno o postoupení věci velkému senátu. V době uzávěrky čísla ale ještě nebyla informace o tom, zda došlo k postoupení věci velkému senátu, veřejně přístupná.

JUDr. EVA INDRUCHOVÁ, LL.M, odbor mezinárodních vztahů ČAK

Poznámky pod čarou:

- 1 V angličtině „professional privilege“, ve francouzštině „secret professionnel“.
- 2 Směrnice Rady ^{91/308/EHS} ze dne 10. června 1991, o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz; Směrnice Evropského parlamentu a Rady ^{2001/97/ES} ze dne 4. prosince 2001, kterou se mění směrnice Rady 91/308/ ^{EHS} o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz; Směrnice Evropského parlamentu a Rady ^{2005/60/ES} ze dne 26. října 2005, o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu.
- 3 Tracfin je celostátně působící analytickou skupinou francouzského Ministerstva hospodářství, financí a průmyslu a Ministerstva pro rozpočet, veřejné finance, státní správu a státní reformu. Byla založena v roce 1990 a jejím cílem je bojovat proti nelegálním finančním tokům, praní špinavých peněz a financování terorismu.
- 4 CCBE (Council of Bars and Law Societies of Europe/Conseil des barreaux européens) je mezinárodní nezisková organizace se sídlem v Bruselu zastupující přibližně milion evropských advokátů skrze své členy, advokátní komory. Česká advokátní komora je řádným členem.